

Servile rappere, opprørske rappere

POLITISK RAP: Den franske kulturministeren skryter av den franske hiphop-kulturen. Har Sarkozys medsamsvorne tatt innover seg stemmene fra forstedene? På ingen måte. Kun de apolitiske trekkes fram, mens de samfunnskritiske må møte i retten. I motsetning til hva Sarkozy og co. sier, mangler ikke det franske forstadsopprøret politisk bevisste stemmer.

JACQUES DENIS

Journalist.

«Når det dreier seg om saker som forstadsproblemer, nytter det ikke å snakke om partipolitikk. Det som må til er en republikansk samling, en Marshallplan for forstedene. Noen problemer kan bare ikke løses med partipolitikk.» Nei da, dette er ikke en tale fra han som under valgkampen i fjor sa han kom til å bli en president for alle franskmennene, og ikke bare de som stemte på ham. Disse ordene kommer fra Abd Al Malik, en fransk rapper og slammer av kongolesisk opprinnelse. Han mener det nå er på tide å ta av seg «smertesekken», altså kvitte seg med all bitterheten som har samlet seg opp i løpet av flere århundrer med grov undertrykking. Og slike kloke tanker, blandet med et snev av sufisme, ta selvfølgelig godt imot av mediene (både høyrevridde og venstrevridde!) som trengte noen beroligende nyheter etter oppøytene i november 2005.

«En dag sa moren min til meg: 'Dersom du elsker Frankrike, vil Frankrike elske deg tilbake.' Det har jeg aldri glemt.»

Abd Al Malik

Den første CD'en til denne dempede «poeten» bærer tittelen *Gibraltar*, og den ble mottatt som en velsignelse. Frankrikes kulturminister Christine Albanel slo nærmest Abd Al Malik til Ridder av Kunst og Litteratur den 27. januar 2008, under den internasjonale musikkfestivalen Midem. Hun framstilte ham som «et særdeles dyktig barn av hiphop-kulturen, et eksempel på bevisst og broderlig rap». Og forfatteren av boka *Qu'Allah bénisse la France* (Mätte Allah velsigne Frankrike, 2004) svarte: «Rent symbolsk får det som skjer her i dag meg til å elske landet mitt enda mer. En dag sa moren min til meg: 'Dersom du elsker Frankrike, vil Frankrike elske deg tilbake.' Det har jeg aldri glemt. Leve Frankrike!»

Noen dager tidligere, i forbindelse med markedsføringen av «Spleen og ideal», spilt inn i samarbeid med gruppen Beni Snaassen, skrev den samme Abd Al Malik på internett-siden sin: «Vi vil tilbake til rappens opprinnelige and, gjøre den verdig noe igjen, vise at denne musikken også kan være intelligent, relevant, estetisk, uten å splitte mennesker [...] Rappere kan ha innflytelse på store deler av befolkningen. Med så stor makt

PLATER

Abd Al Malik
Gibraltar (Universal, 2006)
Le Face à face des cœurs (Hjertenes sammenstøt - Universal, 2004)

D' de Kabal
Incassables (Uknuselige - 2006. Kan lastes ned gratis fra: www.d2kabal.com/article_incassables.html)

Med **Spoke Orkestra**: *Contes Ineffables* (Uttrykkelige eventyr - Noctural, 2003)

La Rumeur
Du cœur à l'outrage (Fornærmelseslyst - Discograph, 2007)
Regain de tension (Spenningenes oppblussing - Believe, 2004)

Rocé
Identité en crescendo (Identitet i crescendo - Universal, 2006)
Top départ (Klart for avgang - Chronowax, 2002)

Dgiz
Black Betty (Les Ateliers du Vent, 2004)
Dgizhors (Junkadelic Zikmu, 2002)

Fada
Soleil Noir (Svart sol - Crystal, 2008)

Keny Arkana
Désobéissance (Ulydighet - Because, 2008)
Entre ciment et belle étoile (Mellom sement og stjernehimmel - Because, 2006)

Princess Anies
Au Carrefour de ma douleur (Ved min smertes korsvei - Believe, 2008)
Ma Petite Histoire (Min lille historie - Believe, 2006)

Bams
De ce monde (Av denne verden - Junkadelic Zikmu, 2005)

Casey
Tragédie d'une trajectoire (En løpebanes tragedie - Discograph, 2006)

Grand Corps Malade
Enfant de la ville (Barn av byen - Universal, 2008)
Midi 20 (12.20 - Universal, 2006)

kommer et stort ansvar.»² Et annet av Abd Al Malik's uttalte mål i denne forbindelse var å ikke redusere hiphopen til en sosial kamp. Det er en underlig tvetydighet når vi vet at denne motkulturen oppsto nettopp som et talerør for de minoritetene som ikke passet inn i den amerikanske drømmen.

Abd Al Malik's ytringer er finurlig orkestret,³ og ikke uten forbindelse med Nicolas Sarkozys uttalelser på kvelden 6. mai 2007: «Jeg vil ha slutt på denne angren, for den fører kun til at man hater seg selv; jeg vil ha slutt på denne konkurransen om hvem som har hatt det verst, for det fører kun til at man hater de andre.»⁴ For en hel generasjon i full identitetskrise, som ber om forklaringer på hvorfor ting er som de er, fører imidlertid ikke slike ord til annet enn overflatiske endringer. Vil vi vite noe om hva denne generasjonens virkelige problemer er, må vi gi mikrofonen til mindre «akseptable» franske rappere, som for eksempel D': «Sarkozys uttalelser er helt typiske. Politikerne tømmer ordene for mening. De gir dem ikke innhold, bare form. For dem er det å være politiker ikke annet enn å gå fra konsensus til konsensus for å tilfredsstille flest mulig. I min kunst forsøker jeg å gjøre det motsatte.»

D' KOMMER FRA MARTINIQUE, og i over ti år har han brukt sin hese stemme i alle uttrykksformer. Som for eksempel i mai 2007, da han iscenesatte sitt eget skuespill «Smertebark», et langt dikt om slaveriet, dets gjensidighet i den urbane kulturen, og alt det man ikke vil snakke om i forbindelse med slaveriet. «Hver gang jeg åpner munnen, hører jeg våre fedres røster ... Hver gang jeg skriker, hører jeg våre mødres skrik ...»

Alt D' gjør er preget av at han tar et klart standpunkt. Det nyeste prosjektet hans understreker dette, like til valget av tittel: «Knockout-teorien». Tekster med et så radikalt standpunkt, framført med en så følsom rost, spilles selvfølgelig ikke på radioen. Der hører vi bare de neddempede versjonene med smertefrie krav. «Det at Yannick Noahs sang 'Aux Arbres Citoyens'⁵ er nummer en på hitlisten og at Sarkozy velges til president er et uttrykk for et og samme problem.» D' har skrevet en tekst om nettopp dette, «Démocratie mourante» - døende demokrati: «De ber oss om å stemme, men vi har mistet all tro / De svømmer mot strømmen, de vil ha oss med på laget / Det å være borger er å stå opp mot all urett.»

Slik justisminister Rachida Dati er «araberen som gjør at man ikke ser skogen», for å ty til den tidligere ministeren Azouz Begags ordspill,⁶ er Abd Al Malik's ekstremt forutsigbare tekster også med på å skjule den egentlige situasjonen i forstedene. Men dette får ikke buldringen fra områdene utenfor Paris' sentrum til å forstumme. Bare tenk på forstaden Villiers-le-Bel hvis du vil ha et bevis for det jeg sier. Her mistet to ungdommer livet etter en kollisjon med en politibil, og slik kom minoritetene til uttrykk i en vellykket medieoperasjon, som viste hevnsaksjoner (hærverk, ildspåsettelse) samtlige politikere tok avstand fra.

Hamé mener oppøytene i november 2005 var «den viktigste sosiale protesten i Frankrike på ti år».

Den franske republikkens høyeste funksjonærer får aldri skrytt nok av Abd Al Malik's universitetsmeritter, men det finnes andre som har studert like mye og like lenge som han (og som dermed også burde være «akseptable»), og deres analyse av dagens situasjon er en helt annen. Ifølge Ekoué, fra gruppen La Rumeur, som tar hovedfag i offentlig rett, har «Marx [...] tross alt skrevet ting som viser seg å være mer aktuelle i dag enn noensinne. Ja, en minoritet er alltid et problem for flertallet. Når alt kommer til alt er det ikke en fordel å være farget. Vi er blitt sett og hørt til en viss grad, men det er ikke nok for meg!» Ekoué kaller forstedene Françafrika, og ramser opp alle de tidligere forstadsbeboerne som nå yngler i diverse TV-program, som alibi for et Frankrike som vil skjule den sosiale virkeligheten. Fra Pointe-à-Pitre til Marseille finnes flere og flere som mener at trykdeordninger og en farget programleder på TV ikke tjener til annet enn å avvise all kritisk tankegang.

I en av sine ironiske tekster sier Ekoué: «De trodde de kunne kjøpe min stillhet med det franske landslagets fotballer.» Han nekter å støtte en «naiv og lønnsom diskurs om at vi må 'leve sammen'. Det er ikke så lett. Det finnes en strukturell rasisme i de vestlige landene.» Faren hans var regnskapsfunksjonær, og fikk aldri den karrieren utdanningen hans skulle tilsi. Det å være fra Togo, og i tillegg ikke underkastet klanen til den tidligere presidenten Gnassingbé Eyadema, det koster dyrt i det Ekoué kaller en «bananrepublikk»: Frankrike. En av de andre rapperne i La Rumeur, Hamé, som

«Bare det å samles er en form for motstand mot underkastelse.» sier rapperen Keny Arkana fra Marseille. © Scanpix

har en doktorgrad i sosiologi, knytter også nåtiden til historien: «Når akademikere foreleser over disse forferdelige historiene, aksepteres det, fordi denne kunnskapen sjelden når utenfor universitetets vegger. Vi vil ta debatten ut på gata. Vi har legitimitet. Vi har selv opplevd dette. Familiene våre har opplevd det. Og det er helt tydelig sje-nerende. Det er ikke bare La Rumeur som kan ta opp disse spørsmålene. Dette dreier seg om et helt samfunn.»

HAMÉ ER SØNN av en algerisk landbruksarbeider, og fordi han for noen år siden kritiserte politivold og ustraffede forbrytelser fra myndighetenes side - som massakren 17. oktober 1961⁷ - trekkes han nå for retten.⁸

Hamé er en erfaren dialektiker, og han har alltid ansett seg selv som en «kulturell og symbolsk ... og nå også politisk makt». Akkurat som Ekoué nekter han å støtte bejandene prekener fra for eksempel slammeren Grand Corps Malade, en annen frelsesfigur. Fordi han ble født og vokste opp i forstedsområdet Seine-Saint-Denis nord for Paris, har flere medier gjort Grand Corps Malade til en «positiv» talsmann for forstadsbeboerne. I tillegg har han klart seg svært godt til tross for en ulykke som skulle gjort ham lam, og tekstene hans tar for seg nestekjærlighet på tvers av «politiske farger». «Det er frukten av en lunken ideologi, som antyder at ungdommene i forstedene har seg selv å takke for sin situasjon, at det er de som individer som er ansvarlige for sin skjebne, en ideologi som ikke tar de sosio-historiske faktorene med i betraktningen. Disse figurene gir oss god samvittighet, noe som rent symbolsk er perfekt for medieelitene, men det virker bare bedøvende på problemene - det løser dem ikke», mener Hamé. For ham er det viktig å se ting slik de er, og ikke forsøke å skjule dem, særlig i en krisesituasjon. Han mener oppøytene i november 2005 var «den viktigste sosiale protesten i Frankrike på ti år».

Ordkunstnerne fra La Rumeur er ikke de eneste som minner om en del statistiske selvfølgeligheter: Det store flertallet fattige finnes i de berømte forstedene.⁹ De to rapperne Rocé og Dgiz snakker også rett fra levr. De kritiserer alt som ikke fungerer, uttrykker seg gjerne gjennom frjazz, men tar alltid for seg problemene i den sosiale virkeligheten, der utseendet ditt teller mer enn hvem du egentlig er. Det samme gjelder Bordeaux-gruppen Fada, som henviser til statuen av Toussaint Louverture,¹⁰ som ble avduket under markeringen av opphevelsen av slaveriet: «Bordeaux, slaveby / Minnes

Ekoué knytter forstadsopprøret til mai 68 med tittelen på samleplata, «Under brosteinen, sinnet».

men hun er av argentinsk opprinnelse. Hun er inspirert av den argentinske motstandsbevegelsen *los piqueteros* og støtter - med forbehold - Venezuelas president Hugo Chavez, og har kontakt med alternative bevegelser, «ikke nødvendigvis organisasjoner som altfor ofte er regjeringenes håndlangere». I Bamako, der hun deltok på Verdens sosiale forum, kunne hun konstatere den begrensede innflytelsesevnen de alternative bevegelsene har. «Det er alltid en øvelse i vertikal politikk, ikke radikal politikk. I Nairobi fikk ikke de lokale engang ta ordet!»

«Det er alltid en øvelse i vertikal politikk, ikke radikal politikk.»

Keny Arkana om Verdens sosiale forum

Etter en lang turné kalt «La Tête dans la lutte» (Hodet i kampen), etter å ha aksjonert sammen med demonstranter fra «appelauxansvoix.org» (appell til de stemmeløse), ga denne lille og vare energibomben nylig ut albumet «Désobéissance» - ulydighet. «Bare det å samles er en form for motstand mot underkastelse. Å reise seg er en appell om ulydighet.» Har vi å gjøre med en utopiist? «Nei, en pragmatiker. Folket har ikke lenger noe valg. Vi må ta tilbake verdiene, ordene ... Vi er blitt kolonisert helt inn til marginen av kapitalismen.» De mest kyniske blant oss hevder selvfølgelig at denne milde drømmeren bare er en gallionsfigur med litt korte tekster. Hun er imidlertid klarsynt, og repliserer at hun kan spille, at hun kan være en del av systemet. Hun vet imidlertid også at vi må «reagere, nå med en gang», som man kunne lese på bloggen hennes om kvelden 6. mai 2007.¹¹

Som en reaksjon på resultatet av første valgongang i presidentvalget den 21. april 2002, der Jean-Marie Le Pen fra det høyreekstreme partiet Nasjonal Front gikk videre til andre valgongang, skrev Princess Anies «Hip-hop citoyen» (borgerhiphop). Fem år senere skrev hun «Brev til presidenten». Men hun fikk ikke noe svar. Eller i det minste ikke noe direkte svar, for bloggen hennes på Skyrock ble fjernet fordi hun «ikke hadde respektert innholdskravene». «Det sensureres mye. Bare se på La Rumeur. Så snart du går litt dypere inn i saken, spilles du ikke lenger i de store mediene.» Princess Anies er av taiwansk opprinnelse, og hun er kjent for

sin hardcore-stil og sitt standpunkt mot homofobi. Hun går sin egen vei.

Det samme gjelder Bams, en kvinnelig undergrunnsrapper. Hun må ikke forveksles med Diams, som er «engasjert» på et langt mer kommersielt nivå. Og så har du Casey, opprinnelig fra Martinique, men oppvokst i Seine-Saint-Denis. Tekstene hennes er som knyttneveslag: «Ingen forskjell i dette Milde Frankrike / Mellom min fortid, min nåtid og mine lidelser / Være i bunnen av avgrunnen eller på overflaten / Men usansett være der og bli hatet til det ekstreme / Arrene mine er fulle av stress / Fulle av rasistisk gnål som knuger meg / Blåmerker, kuler, smerte og tunge lenker.»

«Dans nos histoires» (I våre historier), som dette utdraget er hentet fra, er blant de mest eksplisitte låtene hennes: Det er umulig å unngå denne debatten, en naturlig følge av rikdomsfordelingen mellom nord og sør, og en innledning til den debatten som må tas om en sosial integrasjonspolitikk som ikke kan ta utgangspunkt i hudfarge.

Oversatt av G.U.

- 1 Se Libération, 6. november 2006.
- 2 www.abdalmalik.fr
- 3 Abd Al Malik's historie «esjessa» som et eksempel til etterfølgelse: Far han ga ut «Mätte Allah velsigne Frankrike», vokste han opp i en forstad i Alsace, der han først var dopplanger og siden ekstrem islamist.
- 4 Nicolas Sarkozy ble valgt til president i Frankrike 6.mai i fjor. Overs. ann.
- 5 «Aux Arbres Citoyens» (Til trærne, borgere) er et ordspill på en selning fra den franske nasjonalsangen, «Aux armes citoyens» (Til våpnene, borgere). Selve sangen er den tidligere tennisjernen Noahs bidrag til miljøkampen. Overs. ann.
- 6 Da Begag var minister i Dominique de Villepins regjering sa han at han ikke ville være «l'Arabe qui cache la forêt» (araberen som skjuler skogen), med henvisning til det franske ordtakket «l'arabe qui cache la forêt» (Treet som skjuler skogen), som er den franske varianten av det norske «ikke se skogen for bare trær». Artikkelforfatterens poeng er altså at en araber i en ministerpost kan være et falskt alibi for en regjering som egentlig ikke fører en minoritetsvennlig politikk. Overs. ann.
- 7 Under en ikke-voldelig demonstrasjon mot et påtvingt portoforbud, ble et titalls algeriere drept i Paris 17. oktober 1961.
- 8 I april 2002 ga Hamé ut en tekst med tittelen «Insécurité sous la plume d'un barbare» (Usikkerhet under en barbars penn). Innenriksministeriet anmeldte ham for «offentlige injurier mot det statlige politiet». Etter to frifinnelser (17. desember 2004, og deretter 22. juni 2006 av ankeinstansen), opphevet kassasjonsretten frifinnelsen 11. juli 2007, og saken er nå sendt til ankeinstansen i Versailles.
- 9 Nasjonalt observatorium for utsatte urbane soner (ONZUS) målte arbeidsløsheten i forstedene til 22 prosent, altså mer enn dobbelt så mye som det nasjonale gjennomsnittet. 33 prosent av innbyggerne her får minsteinntekt (RM), mot 20 prosent på nasjonalt nivå.
- 10 Toussaint Louverture (1743-1803) var en haitisk frigjøringshelt som døde i fransk fangenskap i 1803. Overs. ann.
- 11 «De uten papirene, de hjemløse, de arbeidsløse, det er de som fra og med i morgen vil få et enda vanskeligere liv, mens de av oss som jobber og bidrar til et system som bare gir dem fattigere vil få stadig større problemer med å betale deres leie, deres vann, deres elektrisitet, deres klær. [...] Nei, det er så visst ikke det franske folk som vant etter valget søndag 6. mai 2007.» (<http://kenyarkana13.skyrock.com>)

riddu riddu

internasjonal urfolksfestival / riikkaldgaskasaš álgoálbmottfestivála gáivuotna/norway 9.-13. 07. 2008

ANGELIQUE KIDJO

(Benin, Afrika)

Valkyrien Allstars (Norge) • Ingor Ante Ailo Gaup (Sápmi) • Inga Juuso (Sápmi) • Altan Urug (Mongolia)

Fiassuit (Grønland) • Eline Grønvoll (Sápmi) • Cyaneed (Sápmi) • Englebarn (Sápmi) • Inka Mbing (Taiwan)

Silverbird (Arizona) • Aarjehsamien teatere (Sápmi) • Herborg Rundberg (Sápmi) • Maimbava (Nenets)

The Jones Benally Family (USA) • Chinese (Altay, Sør-Øst Sibir) • Mr. Ricardo Tsakimp (Ecuador)

Dan jagáš álgoálbmottfokus/Árets urfolk: Nenetsere (Russland)

Álgoálbmottfilmaprogramma/Urffilm program, Mánáidfestivála/Barneprogram
Riddu Nuorat/Ungdomsprogram, Riddu Nástit/Talentkonkurranse 10.07.2008

Oaste lihpuid/Kjøp billetter på: www.riddu.no/billetter

Donjon leat/Støttet av Sámediggi/Sametinget, Gaivuona suohkan/Kåfjord kommune, Romssafylkkasuohkan/Troms fylkeskommune, Sámeráddi/Samerádet, Film & Kino, Utenriksdepartementet, Barentssekretariatet, Norsk kulturråd, Frifond, MVO og Nord Troms Kraftlag.